

“El meu cine no coneix fronteres”

Porta més de vint-i-cinc anys dirigint pel·lícules, però el finlandès Mika Kaurismaki continua sent un desconegut per al gran públic. Establert al Brasil, aquest realitzador de culte ha passat per València per presentar a la filmoteca de la ciutat una retrospectiva sobre la seua obra, i per estrenar el seu últim llargmetratge, 'Highway society'.

El seu cinema, caracteritzat per la senzillesa i l'honestat, no atén a modes comercials de cap tipus. Les pel·lícules de Mika Kaurismaki (Hèlsinki, 1955) retraten sempre personatges marginals. Films com *Rosso* (1985), *Helsinki-Nápoles, todo en una noche* (1987), *Cha cha cha* (1989) o *Condition red* (1996) tenen com a protagonistes mafiosos, corredors d'apostes, taxistes suburbials i reclusos condemnats a cadena perpètua. Aquesta mirada sincera i carregada de malenconia sobre les classes socials més marginals li ha valgut la simpatia de realitzadors tan prestigiosos com ara Wim Wenders, Jim Jarmusch o Samuel Fuller, amb els quals ha treballat. Establert al Brasil, i després d'una experiència als Estats Units, on va rodar *Colgados en Los Angeles* (1999), Mika Kaurismaki va presentar recentment a la Filmoteca de València una àmplia retrospectiva sobre la seua obra i va estrenar el seu últim llargmetratge: *Highway society* (2000). La pel·lícula conta la fugida d'un antiheroi a través de diversos països europeus, un concepte que resumeix el sentit de l'art propi de Kaurismaki.

—Les seues pel·lícules són molt diferents entre si.

—Sí, sóc un “bitxo rar” per als espectadors. L'estil Kaurismaki, si és que n'hi ha, és aquesta falta d'estil. Sempre procure abordar gèneres diferents. Alguns crítics es refereixen a mi com “el cineasta errant”, i la veritat és que no els falta raó: concep cada pel·lícula com si fóra un viatge a la recerca d'un destí. El meu cine sempre està en moviment, recorre països diferents: el Brasil, Finlàndia, Suècia, Alemanya, Anglaterra, França, Itàlia... No conec fronteres.

Les meues arrels són a Finlàndia, però els meus braços abracen el món.

—Se sent un desconegut pel que fa al gran públic?

—D'això no tinc el menor dubte. Les meues pel·lícules únicament s'estrenen amb certa regularitat a Finlàndia, i només es poden veure, de tant en tant, en festivals i filmoteques. Mai no he tingut un èxit important. Ni tan sols amb el meu film més internacional, *Helsinki-Nápoles, todo en una noche*, he aconseguit accedir al gran públic. Però no em puc queixar: faig el tipus de cine que m'agrada i tinc bons amics dins el negoci.

—Alguns d'aquests amics, com ara Jim Jarmusch o Samuel Fuller, han arribat a treballar per a vostè com a actors.

—N'estic molt orgullós, d'això. Hollywood no m'ha obert les seues portes, però alguns dels millors directors independents han estat sempre al meu costat. Els considere bons amics. Per exemple, amb Jim Jarmusch he treballat en diverses ocasions, Wim Wenders va estar al rodatge de *Helsinki-Nápoles, todo en una noche...* Som amics, i sempre que podem ens ajudem.

—Un cas a banda és Samuel Fuller, per qui sent una debilitat especial.

—Adore Fuller. És un dels directors independents més enèrgics que he conegut en la meua vida. Algunes de les seues pel·lícules, com ara *Uno rojo: división de choque* o *Perro blanco* són realment impactants. Va treballar per a mi com a actor a *Helsinki-Nápoles*, i també a *Tigrero: la película que nunca se hizo*, un documental que vaig realitzar el 1994 sobre un film seu del 1954, del qual es va suspendre el rodatge per culpa de les companyies d'assegurances. Aquestes es negaven a fer una assegurança de

El director Mika Kaurismäki va presentar a la Filmoteca de València una àmplia retrospectiva sobre la seua obra. El director finlandès és un viatger de raça amant dels rodatges difícils.

vida als actors John Wayne, Tyrone Power i Ava Gardner perquè deien que rodar a la selva amazònica era molt perillós. No volien arriscar-se, així que la productora, Twentieth Century Fox, va suspendre el rodatge quan la producció ja estava en marxa. Quan vaig conèixer Fuller em va ensenyar el material que havia rodat en setze mil·límetres a l'Amazones: recollia la vida dels indis karajà. Vam decidir tornar a aquella aldea i ensenyar als indígenes tot el que ha-

via gravat Fuller. Va ser impressionant, molt bo, tot i que el rodatge del documental es va realitzar en condicions climàtiques extremes.

—Roda molt sovint en condicions adverses?

—És millor treballar sense guió, sense actors professionals i sense diners, però amb llibertat absoluta, abans que treballar per a una productora que controle tot el que fas. En condicions difícils, el cine es torna més fresc i enèrgic. Abans de *Tigrero*

ja havia rodat a la selva brasilera *Amazònia*, un film d'aventures. La naturalesa ens va obligar a treballar en condicions molt dures. Els quatre mesos que va durar el rodatge van ser un infern, però és una de les meues millors pel·lícules.

—És cert que va rodar *Condition red* en una presó de Filadèlfia?

—Sí, va ser una experiència molt intensa, tant que no tornaria a repetir-la. Es tractava d'una versió de l'òpera *Carmen* adaptada a l'ambient carcerari. Ens vam entrevistar amb presos que havien comès crims atroços. Va ser perillós, ja que en el rodatge vam utilitzar actors i reclusos de veritat per donar major autenticitat al film. Les nostres vides corrien perill. És la meua pel·lícula més violenta, perquè és massa real.

—Malgrat no ser acceptat per Hollywood, va rodar als Estats Units, i amb actors americans, *Colgados en Los Angeles*.

—Va ser una experiència magnífica. Vaig treballar amb Johnny Depp, Amanda Plummer i Vincent Gallo, encara que no ho vaig tenir gens fàcil: el representant de Gallo ni tan sols li va ensenyar el guió perquè no creia convenient que l'actor participara en la pel·lícula d'un director finlandès desconegut. El va amuntar, sense llegir-lo, al costat d'altres guions que pensava llençar al fem. Afortunadament, la nòvia de Vincent Gallo el va veure i l'hi va donar. A ell li va agradar molt. Vaig rodar *Colgados en Los Angeles* perquè volia fer una pel·lícula als Estats Units i veure com treballaven allà. I la veritat és que és una autèntica bogeria: els equips tècnics són molt nombrosos, els sindicats tenen controls molt ferri, hi ha moltíssima burocràcia... A Europa es treballa amb un equip reduït, de 25 persones com a molt, però allà n'eren més de 125, i jo no tenia ni idea de quin era el seu treball. El rodatge es va prolongar tres anys, ja que era una pel·lícula absolutament independent financera i em va costar moltíssim esforç tirar-la endavant.

Manuel Valencia